

a fost organizat un cabinet de gimnastică curativă (dr. Elena Repina), ca apoi, din 1966, acest serviciu să fie desfășurat pe larg de către Maestrul în Sport, doctorul **Ludmila Cernigova** – o talentată sportivă în atletica ușoară în tinerețe și un ilustru medic-reabilitolog în ortopedie și traumatologie. A condus peste 20 de ani acest serviciu, a implementat multe metode de gimnastică curativă în Ortopedie și traumatologie. Pentru prima dată în cadrul Spitalului a fost elaborată, aprobată și implementată gimnastica curativă, kinetoterapia în grupe pentru copii cu patologii ale coloanei vertebrale (dereglări de ținută, scolioze). A fost un bun specialist, o persoană devotată sportului și specialității sale. A plecat în lumea celor dreپți în 1988.

O valoroasă activitate în cadrul Spitalului o desfășoară **asistentele medicale** – persoanele care poate se află în umbra medicilor, adesea nu prea sunt apreciate, dar fără de care sănătatea pacienților n-ar fi pe deplin restituită. În acest context, o vom aminti pe **Alexandra Cebanu** – asistentă de operații, asistentă majoră a Spitalului Clinic de Traumatologie și Ortopedie timp de peste 25 de ani. Născută în 1930 în r. Călărăși, a învățat medicina la Colegiul de medicină din Chișinău, ca apoi să activeze fructuos în

satul Onișcani (r. Bravicea), în raioanele Ștefan-Vodă, Comrat, Căușeni, iar din 1972 – în SCTO. Anume aici s-au manifestat pe deplin frumoasele ei calități – de omenie, perseverență, principialitate, de bun organizator. Pe parcursul activității în Spital, a contribuit considerabil la educarea respectării disciplinei de muncă, la aprofundarea cunoștințelor teoretice și practice ale asistentelor medicale, ale infermierelor; la respectarea și menținerea regimului sanitar; la crearea și respectarea bunelor tradiții în colectivul Spitalului. A trecut în eternitate la vârsta de 75 ani.

Pe bună dreptate, în SCTO au activat, cu multă dăruire și succes, multe personalități. Printre acestea se mai află doctorii **V. Kociubinski, S. Mironeanski, I. Revin, V. Rafulea, V. Gladîș, N. Voleanski, N. Gangan, Iu. Nichiforov** și alții, care, prin munca lor zilnică, prin succesele obținute în tratamentul miilor de pacienți au contribuit enorm la dezvoltarea Spitalului, a serviciului de ortopedie și traumatologie, la obținerea unei înalte autorități a întregului colectiv al Spitalului, fapt pentru care le vor purta respectul și memoria pentru totdeauna.

**Filip Gornea**, d.h.m., profesor universitar,  
Catedra Ortopedie și Tramatologie  
Tel.: 069698810, 022291653

ȘCOALA  
NICOLAE TESTEMIȚANU  
ȘI ROLUL EI ÎN FONDAREA ȘI  
DEZVOLTAREA SERVICIULUI TRAUMATOLOGIE  
ȘI ORTOPEDIE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

**Ion MARIN**,  
Catedra Ortopedie și Traumatologie,  
USMF Nicolae Testemițanu

**Summary**

*Medical school „Nicolae Testemițanu” and its role in foundation and development of Traumatology and Orthopedy service in the Republic of Moldova*

*The contribution of prof. N. Testemitanu to the establishing and development of Traumatological and Orthopedical service in the Republic of Moldova are presented. As a director of the Republican Clinical Hospital, later Rector of the Medical Institute, Minister of Health, contributed directly to the establishing of Traumatological and Orthopedical service in the republic: to opening of the first specialized department (1959), inauguration of Traumatology and Orthopedy Chair (1962), to the establishing of the Republican Clinical Hospital of Traumatology and Orthopedy (1964), to the training of specialists in the field etc.*

**Keywords:** contribution, development, training of specialists.

**Резюме**

*Школа «Н. Тестемицану» и ее роль в организации и развитии Травматолого-ортопедической службы в Республике Молдова*

*Представлен вклад проф. Н. Тестемицану в организации и развитии Травматолого-ортопедической службы в Республике Молдова. Будучи главным врачом Республиканской Клинической Больницы, затем Ректором Кишиневского Государственного Медицинского Института, Министром Здравоохранения республики последовательно открыл: первое Травматолого-ортопедическое отделение (1959), Кафедру по этой специальности (1962), строил Республиканскую Клиническую Больницу Травматологии и Ортопедии (1964), активно занимался вопросами подготовки специалистов по данной специальности и др.*

**Ключевые слова:** вклад, развитие, подготовка специалистов.

Până în anul 1959, în Republica Moldova serviciul Traumatologie și Ortopedie lipsea, iar pacienții afectați de traumatisme erau tratați, conform posibilităților de pe atunci, de medicii-chirurghi. Importanța acestui serviciu medical specializat este indiscutabilă, deoarece face parte integrantă din complexul sistemului de securitate al oricărui stat, fiind extrem de necesar în situații de urgențe în traumatisme cotidiene, de circulație, în cazuri de calamități naturale, militare, catastrofe aeriene, maritime, de cale ferată etc. Prezintă pericol deosebit zonele seismice, în care ne aflăm și noi: regiunea Munților Carpați (cutremurele din 1940, 1977, 1986). Posibilitățile chirurgiei de atunci nu mai erau în stare să satisfacă marile exigențe ale timpului. Succesele științifice depășeau cu mult problemele arzătoare ale practicii medicale în cauză.

Necesitățile și motivația respectivă au dictat apariția de personalități dotate cu talent specific, cu viziuni neordinare, revoluționare în deschiderea porților spre Olimpul Ortopediei și Traumatologiei naționale și internaționale. Astfel de oameni apar din sânul societății ca niște diamante, care nu pot fi apreciate după preț, deoarece, fiind universale, n-au unitate de măsură. Așa personalități activează după principiile „*Lucendo aliis, ego ipse ardeo*”. Iar orice început trece prin multe necunoscute și chiar drame: în crearea condițiilor de activitate managerială, profesionistă, la pregătirea specialiștilor, la evitarea erorilor în timpul ascendenței și în acumularea de experiență personală și colectivă etc. Nu întâmplător au apărut zicalele că chirurgia, la începuturi, „și-a lăsat urme prin cimitire”, iar traumatologia și ortopedia – încă și „prin invaliditate”.

Așa o personalitate și un salvator de situație în Republica Moldova a fost Nicolae Testemițanu, crescut și educat într-o familie de țărani, instruit la școala din satul natal Ochiul Alb, la Liceul *Ion Creangă* din or. Bălți și în ISMC. S-a încadrat la maximum în completarea acestor goluri din domeniul dat. În anul 1951, după absolvirea ISMC, și-a ales tema de doctorat (fiind în secundariat clinic) legată de problema osteosintezei oaselor fracturate în traumatisme, pe care a susținut-o în anul 1958 și a publicat-o ca monografie în anul 1960. Activând în funcție de medic-șef, în anul 1959 a deschis prima secție de traumatologie și ortopedie în republică – 40 de paturi în cadrul Spitalului Clinic Republican. În anul 1962, în calitate de rector al ISMC, a inaugurat Catedra *Traumatologie și Ortopedie*. Încă în anul 1961, la inițiativa sa și cu susținerea Asociației chirurgilor, a fost înființată Asociația republicană a traumatologilor ortopezi (ATORM).

N. Testemițanu s-a ocupat personal de pregătirea cadrelor în ramură – prin subordinatură,

internatură, secundariat clinic, aspiratură; profilarea medicilor pasionați de această nouă disciplină, folosind în aceste scopuri centre prestigioase din Moscova, Kiev, Leningrad, Harkov, Minsk, Kurgan, ulterior București, Iași, Cluj, Craiova; de asemenea, centre din Franța, Italia, Germania, Anglia etc. Personal a dirijat și a participat la elaborarea programelor și planurilor de studii, a tematicii științifice, strategiei și tacticii dezvoltării serviciului nominalizat în republică (secții specializate, cabinete respective în policlinici, puncte traumatologice în orașele mari). O mare atenție acorda cercului științific studentesc al catedrei (sursă de selectare a viitorilor specialiști), sistemului de dispensarizare a pacienților cu patologii osteoarticulare, regimului de curăție în raioanele și orașele republicii de către specialiștii catedrei și ai clinicilor respective.

Fiind Ministru al Sănătății, a planificat și a dirijat construirea, înzestrarea, amenajarea și funcționarea Spitalului Clinic Republican de Traumatologie, Ortopedie și Protezare, 50 de ani de la fondarea căruia celebrăm anul acesta: La baza acestuia a plasat Laboratorul de prelevare, conservare și distribuire a țesuturilor alo- și xenogene. Aici era prevăzută inaugurarea Institutului de Traumatologie, Ortopedie și Protezare (550 paturi), care, cu regret, n-a fost creat. Acest centru științifico-practic trebuia să devină o instituție statală de importanță majoră: instruirea studenților, cursanților, perspective de dezvoltare a științei, menținerea și creșterea continuă a specialiștilor, recuperarea modernă a pacienților afectați de traumatisme și boli ortopedice, templu de cultură profesionistă, „stat major” în organizarea și dirijarea ajutorului medical și de tratament specializat sinistraților în caz de cutremur de pământ și alte dezastre – funcții pe care astăzi le exercită catedra respectivă și SCTO.

Intențiile unor demnitari de a diviza SCTO în compartimente separate ale unor centre medicale polivalente (Ministerul Sănătății nu acceptă așa ceva!) contrazice principiile internaționale la acest capitol. Ar fi rațională reintegrarea SCTO (cum a fost la inaugurare, în anul 1964), cu localizarea serviciului reîntregit în localul Centrului de Ortopedie, Protezare și Recuperare. Prin aceasta ponderea eficacității serviciului în cauză ar deveni incomparabil de avantajoasă pentru pacienți și instituțiile de vârf ale republicii, inclusiv pentru organele de finanțare; pentru păstrarea corpului de specialiști unici în ramură, a tradițiilor și experienței profesionale acumulate pe parcursul a 50 de ani: peste 3500 intervenții chirurgicale în staționar și peste 25000 de consultații ambulatorii anual la cele mai complicate patologii ale aparatului locomotor. Prioritatea de fondator al Școlii naționale de traumatologie și ortopedie și al serviciului nomi-

nalizat în Republica Moldova aparține profesorului N. Testemițanu. Spre anul 1990, în republică deja funcționau 2600 de paturi specializate și circa 300 de specialiști (pe când în anul 1957 activau numai 2 specialiști, în 1959 – 5).

Centrul acestui proces prodigios în ramură a fost și este *Catedra Traumatologie, Ortopedie și Chirurgie de Campanie* (numire dată de N. Testemițanu în anul 1967), care, prin mobilizarea membrilor Asociației de specialitate, a contribuit la rezolvarea științifico-practică a multor probleme importante de cercetare, diagnostic, tratament și profilaxie în traumatologia și ortopedia tradițională, în complicațiile septice, chirurgia mâinii, chirurgia plastică, chirurgia vertebrală, oncologia osteoarticulară, chirurgia osteoarticulară pediatrică; la folosirea fixatoarelor moderne de osteosinteză, a diferitelor tipuri de endoprotezare, la implementarea tehnicii microchirurgicale, endoscopice etc.

Pe parcursul anilor, *Catedra Ortopedie și Traumatologie* stă permanent în fruntea tuturor evenimentelor importante din serviciul nominalizat: organizarea a 13 conferințe republicane și 7 congrese naționale pe probleme actuale de patologie osteoarticulară; a condus și dirijează în continuare activitatea ATORM – peste 400 de ședințe de la inaugurare (prezentări de management, științifico-practice, informații „la zi”, demonstrarea cazurilor clinice cu scop științific și cazuistico-didactic, discutarea tezelor de doctorat (38) și postdoctorat (16), primirea noilor membri în Asociație etc.). Organizează atestarea profesionistă a specialiștilor din republică, colaborează strâns cu Ministerul Sănătății, efectuează o activitate impunătoare în cadrul USMF N. Testemițanu, colaborează cu centre științifice din Europa, Asia, America, Africa. Participă și face prezentări științifice la numeroase conferințe, congrese și expoziții internaționale; multe invenții ale autorilor autohtoni sunt apreciate cu medalii. Specialiștii noștri au elaborat numeroase publicații: manuale, monografii, tratate, articole

în diferite ediții prestigioase din Rusia, România, Ucraina, SUA, Anglia, Franța, Germania, India, Spania, Belarus, Coreea de Sud, Slovenia, Egipt, Azerbaidjan, Armenia etc.

Este necesar de subliniat că în dezvoltarea Traumatologiei și Ortopediei autohtone și-au adus aportul personalitățile ilustre ale Școlii N. Testemițanu: profesorii universitari N. Gladîrevski, Natalia Gheorghiu, S. Stamatin, Larisa Iacuin, I. Marin, M. Corlăteanu, V. Bețișor, S. Pâslari, I. Prisăcaru, P. Ciobanu, F. Gornea, V. Remizov, Șt. Vetrilă, P. Moroz, N. Caproș, Gh. Croitoru, Gr. Verega, A. Taran; conferențiarii P. Pulbere, C. Cozub, M. Darciuc, A. Moraru, I. Tofan, P. Țapu, A. Manea, I. Vacarciuc, O. Pulbere, V. Pascari, V. Vetrilă, N. Erhan, A. Bețișor. Mulți medici-specialiști în ramură, prin activitate prodigioasă în secțiile specializate ale instituțiilor medicale din mediul urban și rural, au devenit deținători de premii și categorii înalte de calificare profesională, sunt autori de publicații științifice, încununați de autoritate binemeritată în rândurile pacienților și în societate: M. Șoimu, C. Nepomneșcii, I. Pogonea, I. Ciobanu, A. Galețchi, L. Foca, P. Chimirciuc, C. Sivunic, S. Ojog, A. Platonov, N. Glavan, V. Zelinski etc. Cu regret, nu puțini din acest valoros patrimoniu uman național au trecut în Eternitate. Date interesante de mare valoare istorică, în contextul Școlii testemițene, sunt elucidate în cartea *50 de ani de la fondarea Spitalului Clinic de Traumatologie și Ortopedie*, Chișinău, 2014 (autor – V. Trofăilă, renumit jurnalist și scriitor).

Datoria noastră, a tuturor cetățenilor, a ATORM, a statului Republica Moldova, cu instituțiile în cauză, este de a păstra integritatea SCTO – opera Marelui savant, medic, cetățean și Om de Stat, Nicolae Testemițanu, apreciat la superlativ și înveșnicit postmortem de istorie.

**Ion Marin**, d.h.m., profesor universitar,  
Catedra Ortopedie și Traumatologie  
Tel.: 022791043, 022244405